

Combaterea muncii copilului

Buletinul CNPAC Nr.1 (8), 2009

2009

Ziua Mondială împotriva Exploatării Copilului prin Muncă

La 12 iunie 2009, statele-membre ale Organizației Internaționale a Muncii (ILO), inclusiv Republica Moldova, au promovat:

- Acțiuni și politici de combatere a muncii copilului, cu o atenție sporită acordată fetelor
- Intervenții urgente de eliminare a celor mai grave forme ale muncii copilului
- Activități de implicare a adolescentelor în procesul de educație și instruire
- Măsuri relevante de protecție a familiilor sărace împotriva efectelor negative ale crizei economice

IMPACT

Nr. 1 / 2009

Publicație a Centrului Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (CNPAC)

EDITOR

Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii

Tel: 75.88.06, 59.27.48. Fax: 74.83.78

E-mail: office@cnpac.org.md

Web: www.cnpac.org.md

Adresa: str. Calea leșilor, 61-2
MD-2069, Chișinău

PREȘEDINTE CNPAC

Daniela Popescu

COORDONATOR AL EDIȚIEI

Svetlana Haraz

REDACTOR AL EDIȚIEI

Igor Guzun

TIRAJ:

1 000 exemplare

TIPAR:

Bons Offices

PRODUCERE

URMA ta

Buletinul informativ „IMPACT” este editat în cadrul Programului de Acțiuni „Replicarea la scară națională a modelelor ILO-IPEC de monitorizare a muncii copilului și angajare a tinerilor prin consolidarea capacității, integrarea modelelor în programe relevante și mobilizarea de resurse”, implementat de CNPAC și susținut de Programul Internațional pentru Eliminarea Muncii Copilului al Organizației Internaționale a Muncii (ILO-IPEC) în Moldova.

EDITORIAL

O viață scurtă, povestită într-un mesaj cu litere mari, pe un tricou

La început, erau puține și neobservate, apoi s-au înmulțit și au devenit o problemă – erau zilele în care Violeta se pornea la școală, dar nu ajungea.

Atunci când s-a înscris la liceu, în clasa a treia, reușise să-și facă în scurt timp, în acest sat al bunicii, mai mulți prieteni. Și s-au împlinit cuvintele bunicii, spuse profesorilor la început de an școlar: „Este nepoata mea cea mai mare și o să vă mândriți cu ea”. Grijele casnice însă, multe și grele, împreună cu lipsa mamei aflată la lucru la Moscova, au făcut să se îplinească ceea ce nimeni din jur nu putea să anticipeze. Fata a început să fie apatică și dezorientată, nu-și făcea temele și nici nu-și mai făcea temeri că lipsește de la ore și nu va putea recupera materialul. Era la începutul unui drum periculos, în care primejdiile se materializau deja. Absenteismul și eșecul școlar începeau să o conducă repede la eșecuri în viață.

„Se află într-o situație cu risc de abandon școlar”, au constatat specialiștii, după ce profesoara a referit-o la programul de prevenire și combatere a formelor grave ale muncii copilului, promovat în această comunitate de o organizație non-guvernamentală.

Rugată să povestească – în cuvinte sau în desene – o situație din familie, Violeta a scris pe foaie de mai multe ori cuvântul MAMA.

Acțiunea Echipei Multidisciplinare, care i-a oferit, în cadrul unui plan individual de intervenție, consiliere psihologică și ore de meditație, a readus-o pe Violeta în școală și în starea ei de bine și de echilibru. Notele ei au redevenit bune și foarte bune, iar în vocea ei au reapărut note de siguranță.

În primăvară însă, mama ei, venită de la muncă de peste hotare, a luat-o pe Violeta să trăiască în altă localitate.

La 12 iunie 2008, atunci când în comunitate se desfășurau activitățile Zilei Mondiale împotriva Exploatării Copilului prin Muncă, pe stadion a apărut și Violeta. A participat la toate concursurile și a câștigat un tricou cu mesajul acestei Zile: „Educația – soluția necesară în combaterea muncii copilului”. Erau cuvinte despre viața ei.

Mare a fost surprinderea colegilor, profesorilor și administrației liceului, când, în toamnă, Violeta a revenit aici să-și continue studiile, stabilindu-se în sat, la o cunoștință de-a mamei. Într-o discuție cu educatoarea de la egal la egal, care au avut și ei o contribuție pozitivă la destinul Violetei, ea a mărturisit: „Nicăieri n-am găsit atâta grijă, înțelegere, susținere, ajutor din partea unor oameni străini pentru mine, dar cu suflet mare, cum am găsit în cadrul acestui proiect”.

Acum Violeta este activă în viața liceului, frecventează școala cu regularitate, are rezultate bune și foarte bune la învățătură, e hotărâtă și pare puțin mai matură decât ceilalți colegii ai săi. Muncile grele și periculoase puteau să o maturizeze și mai repede, însă oare comunitățile au chiar nevoie de atâția copii adulți?

Violeta este unul dintre sutele și miile de copii beneficiari ILO-IPEC, ale căror destine au fost schimbate în bine, prin contribuția Echipei Multidisciplinare, create și instruite de CNPAC pentru a interveni în cazurile de exploatare prin muncă a copiilor din cinci arii – Biești, Orhei; Bălți; Chișcăreni, Sângerei; Chișinău; Petrești, Ungheni. Pentru membrii Echipelor Multidisciplinare, fiecare copil contează, pentru că o schimbare benefică în soarta unui copil este o investiție în viitorul acestei țări.

Viitorul furat al copiilor care muncesc

Munca copilului este un fenomen global

Tolerarea de către părinți a muncii copilului este una dintre cauzele principale, ce provoacă și întreține fenomenul exploatării prin muncă a copilului în Republica Moldova.

Natalia DINU
pentru „IMPACT”

Munca copilului este orice activitate desfășurată de copil, care-l privează de copilărie, de potențialul și demnitatea sa și care îi dăunează dezvoltării fizice și mintale. Nici o țară nu este imună față de acest fenomen. Peste 218 milioane de copii din întreaga lume muncesc. Unii dintre acești copii sunt victime ale formelor grave de exploatare: muncă forțată, conflicte armate, cerșit, prostituție, trafic de droguri etc. Majoritatea acestor copii muncesc în afara cadrului legal, în condiții care le pun în pericol sănătatea, siguranța și moralitatea. Munca le răpește din posibilitățile de a se instrui, de a se odihni și juca, le dăunează dezvoltării fizice și mintale. Acești copii sunt lipsiți de drepturile lor fundamentale; ei au nevoie de protecție.

Anual, 22 000 de copii mor în rezultatul accidentelor de muncă. Aceste cifre, extrase din Raportul Global al Organizației Internaționale a Muncii (ILO), editat în 2006, relevă lumii amploarea fenomenului la nivel mondial și recomandă statelor să întreprindă măsuri urgente pentru a retrage copiii din formele grave de muncă, asigurându-le protecție, reabilitare și reintegrare durabilă.

Când statisticile tac, vorbește realitatea

Republica Moldova nu dispune de date statistice reprezentative despre numărul exact al copiilor care muncesc, precum și în ce sectoare aceștia sunt antrenați mai des. Conform unor studii calitative, realizate în ultimii ani, exploatarea muncii copilului la noi în țară are loc în agricultură, construcții, servicii, munci casnice, activități ilicite. În multe cazuri, părinții încurajează exploatarea copiilor.

În 2009, Biroul Național de Statistică a început activitățile pentru efectuarea unui studiu privind munca copilului, care va cuprinde aproximativ 12 500 gospodării din toate ariile Moldovei. Organizația Internațională a Muncii a oferit Republicii Moldova 89 463 de dolari SUA pentru realizarea acestui studiu. Rezultatele vor fi disponibile în 2010.

Să vedem ce spun specialiștii în protecția drepturilor copilului, familiarizați îndeaproape cu acest fenomen: „Atunci când vorbim despre gravitatea fenomenului exploatării prin muncă a copilului, ne referim la zeci și sute de copii care sunt obligați să cerșească în stradă, la copiii exploatați sexual care sunt traficați în acest scop; ne referim la copiii care stau până la genunchi în apă în atelierile de afumare a peștilor și la copiii care stau, vară și iarnă, în spălătoriile auto; copii care, la piețe, duc greutăți ne-

„ Fiecare dintre noi cunoaște cel puțin un copil care se află într-o situație de exploatare prin muncă”, afirmă Daniela Popescu, Președinta Centrului Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (CNPAC).

STUDIUL UNICEF „VIOLENȚA FAȚĂ DE COPII ÎN REPUBLICA MOLDOVA” (2006)

- 4 copii din 10 recunosc că, atunci când se întorc de la școală, sunt puși la o serie de munci în gospodărie. („mai des” – 7 la sută, „uneori” - 37 la sută) și nu mai au timp nici pentru joacă, nici pentru prieteni și, uneori, nici pentru teme.
- 6 din 10 părinți acceptă ideea prezenței frecvente a fenomenului muncii copiilor în familii.
- 3 din 10 părinți din mediul rural afirmă că-și pun copiii să muncească.
- 2 din 10 părinți recunosc că, de fapt, copiii sunt puși să muncească (la câmp, să îngrijească de alți copii etc.).

recomandate nici unui adult; copii care sapă sau prășesc terenuri agricole. Acestea sunt cazuri grave de muncă a copilului. Fiecare dintre noi cunoaște cel puțin un copil care se află într-una din aceste situații”, relatează Daniela Popescu, Președinta Centrului Național de Prevenire a Abuzului față de Copii, organizație neguvernamentală, care a implementat, pe parcursul a patru ani, unul din cele mai mari proiecte ILO-IPEC de prevenire a exploatării prin muncă a copilului din Republica Moldova.

Standardele internaționale privind munca copilului

Convenția ILO nr. 138 privind vârsta minimă, precum și Convenția ILO nr. 182 privind cele mai grave forme ale muncii copilului sunt principalele instrumente internaționale în domeniul muncii copilului. Convenția nr. 138 stipulează că vârsta minimă de angajare nu poate fi mai mică decât vârsta de încheiere a învățământului obligatoriu și, în nici un caz, mai mică de 15 ani.

Potrivi unei clasificări, realizate de ILO și menționate în Convenția ILO nr.138, există munci ușoare, munci periculoase și munci intolerabile pentru copii. Conform prevederilor Convenției nr. 138, copiii cu vârste cuprinse între 13 și 15 ani pot fi admiși la munci ușoare, cu condiția ca aceste munci să nu fie susceptibile de a le prejudicia sănătatea sau dezvoltarea, interesul pentru școală, orientarea și formarea profesională, precum și posibilitatea de a beneficia de instruirea promisă. Muncile ușoare îi responsabilizează pe copii și îi pregătesc pentru viața de adult. Convenția ILO nr. 182 recomandă acțiuni urgente pentru eliminarea celor mai grave forme ale muncii copilului, printre care sunt toate muncile intolerabile (sclavia, munca forțată, servitutea pentru datorii, cerșitul, prostituția și pornografia, activități ilicite) și muncile periculoase, care pun în pericol sănătatea, siguranța fizică, starea psihică și echilibrul copilului, îi afectează dezvoltarea lui emoțională, psihologică și socială.

Aplicând aceste standarde ILO privind munca copilului, descoperim că mulți copii din Moldova intră în categoria copiilor exploatați prin muncă fie de propriii părinți, fie de agenții economici în căutarea brațelor de muncă ieftine, fie de traficanții de copii, care fac bani exploataându-i inclusiv în scopuri sexuale.

Sărăcia, cauza principală a muncii copilului

Republica Moldova este considerată, astăzi, cea mai săracă țară din Europa, iar munca copilului este atât cauză, cât și efect al sărăciei. Copiii din familii vulnerabile sunt exploatați mai des și lipsiți de posibilitatea de a beneficia de învățământ obligatoriu și instruire profesională. Ca urmare, acești copii au mai puține șanse de a avea o muncă decentă și devin mai vulnerabili la sărăcie, emigrație ilegală, trafic de ființe umane etc.

Copiii muncesc cot la cot cu părinții pentru a-și câștiga minimumul necesar pentru trai. În Moldova, care este o țară agrară, mulți copii din mediul rural ajung să lucreze din greu în gospodăriile agricole și, din același motiv, sunt brațe ieftine de muncă. „Mulți copii învață legile vieții chiar în câmp, mânuind unelte pentru adulți. Ei sunt privați de copilărie, de dreptul de a învăța și a cunoaște viața la școală, prin mijloace destinate acestui scop: jocuri, cărți, manuale, pensule, mingi etc. Muncind ca zileri la strânsul roadei, alături de părinții lor, copiii absentează de la școală. Adulții sunt axați pe venituri imediate și nu sunt conștienți de faptul că își lipsesc copiii de un viitor decent, privându-i acum de educație și instruire. Situația este similară în toate cele cinci arii în care a fost implementat „Programul de prevenire și eliminare a muncii copilului”, afirmă Svetlana Haraz, coordonatorul Programului de Acțiuni, susținut de ILO-IPEC.

O problemă de mentalitate

Specialiștii atrag atenția asupra faptului că marea majoritate a cetățenilor nu văd deosebirea între educația prin muncă și exploatarea prin muncă a copilului. Mulți părinți își implică copiii în munci nu doar obligați de sărăcie, ci pentru că așa cred că e bine. „E și o problemă de mentalitate. Adulții își educă copiii, aplicând modelul preluat de la părinții lor. În rezultat, familia este cea care determină copiii să muncească în acord cu convingerile și nevoile adulților. Copiii nu aleg să muncească, ei

sunt forțați să lucreze alături de părinți pentru a deveni „oameni gospodari”. Aceste comportamente ale adulților, care nu conștientizează riscurile la care își expun copiii, se soldează cu accidente grave, boli cronice, nereușită și abandon școlar. Mai identificăm și delegarea responsabilităților de adult către acei copii, ai căror părinți sunt plecați la munci peste hotare. Copilul devine, în mod inevitabil, „capul familiei”, fiind obligat să ia decizii, să întrețină gospodăria, să îngrijească de frații mai mici, uneori și bunicii în etate”, menționează Svetlana Haraz.

Migrația și sărăcia au diversificat și mai multe „fațete” ale muncii copilului din Republica Moldova. Copiii ai căror părinți au plecat la lucru peste hotare, așa-numiții „orfani sociali”, s-au trezit, peste noapte, gospodari în adevăratul sens al cuvântului, pe ai căror umeri plâpânzi a căzut povara grijilor întregii gospodării. Ei nu au timp să meargă la școală, pentru că au de rezolvat probleme imediate și arzătoare: de unde să ia lemne de foc, cu ce să hrănească animalele? etc. Statistica oficială vorbește despre 23 000 de copii rămași fără îngrijirea ambilor părinți, un grup de copii vulnerabili în fața fenomenului de exploatare prin muncă, inclusiv traficului de copii.

Viitorul furat al copiilor care muncesc

„Acestor copii li se fură viitorul”, declară Daniela Popescu. „Un copil care s-a născut cu capacități pentru a deveni un bun profesor sau inginer, dar care merge să pască vitele, în loc să meargă la școală, să frecventeze biblioteca sau un cerc, își pierde aceste capacități. Deseori, părinții îndreptățesc gestul prin faptul că au nevoie de ajutorul copiilor pentru a-și câștiga minimumul de existență. Această atitudine a părinților poate fi plasată la graniță cu ignoranța, deoarece ignoră nevoile copilului și nu pun accent pe valorile adevărate: sănătatea copilului, dezvoltarea și viitorul lui. De fapt, ei rezolvă o problemă de moment, dar îi creează acestui copil mult mai mari probleme în viitor. Ei nu caută alte soluții. Acești părinți își determină copiii la aceeași soartă ca și a lor: plină de greutăți, muncind fizic, din greu, pentru bani puțini. Putem spune că viitorul acestor copii le aparține? Nicidecum! Atunci când părinții nu conștientizează acest lucru, este nevoie ca instituțiile de protecție a copilului și întreaga comunitate să intervină pentru ca fiecare copil să obțină un start bun în viață”, completează Președinta CNPAC.

Pentru ca viitorul copiilor să le aparțină, ei au nevoie de un start cât mai bun în viață.

Răspunsul statului la fenomenul muncii copilului: politici și abordări

Interviu cu Sergiu Sainciuc, Viceministru al Economiei și Comerțului, Președinte al Comitetului Director pentru Eliminarea Muncii Copilului (IPEC) în Republica Moldova

– *Stimate Domnule Viceministru, ce parteneri se regăsesc în componența Comitetului Național Director pentru Programul Internațional pentru Eliminarea Muncii Copilului (IPEC) în Moldova? Ce mandat are acest organ? Ce acțiuni și decizii – adoptate sau inspirate de Comitet – pot fi menționate ca fiind cele mai importante în contextul prevenirii și combaterii exploatării prin muncă a copiilor în Moldova?*

Comitetul Național Director (CND) pentru Programul Internațional pentru Eliminarea Muncii Copilului în Moldova a fost instituit prin Hotărârea Guvernului nr. 631 din 11 mai 2004 și activează sub președinția Ministerului Economiei și Comerțului al Republicii Moldova.

În componența Comitetului sunt reprezentanți ai instituțiilor publice și organizațiilor non-guvernamentale, cu atribuții în domeniul protecției familiei și a copilului, ocupării forței de muncă etc. – Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Educației și Tineretului, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Ministerul Administrației Publice Locale, Procuratura Generală, Confederația Națională a Sindicatelor, Confederația Națională a Patronatelor și Centrul pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”.

Funcțiile de bază ale Comitetului Național sunt: **a)** oferirea de recomandări privind integrarea activităților IPEC în intervențiile naționale de protecție a copilului; **b)** formularea de propuneri privind ariile prioritare IPEC și asistența oferită; **c)** monitorizarea și evaluarea periodică a activităților IPEC din țară; și **d)** asigurarea atingerii de către Guvern a obiectivelor și sarcinilor stabilite pentru programele Organizației Internaționale a Muncii în domeniul muncii copilului.

Din momentul instituirii, Comitetul Național Director a promovat o serie de schimbări în acte normative și legislație, ce protejează copiii împotriva exploatării și oferă copiilor sprijinul necesar. Printre acestea sunt: Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, Legea privind Inspekția Muncii, Legea privind prevenirea și combaterea violenței domestice, Codul Contravențional ș.a.

De asemenea, membrii CND au contribuit la integrarea activităților de combatere a muncii copilului în Programele de Țară privind Munca Decentă, Planul Național de Acțiuni privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, Strategia și Planul Național de Acțiuni privind Sistemul Național de Referire pentru protecția și asistența victimelor și a potențialelor victime ale traficului pentru anii 2009-2011, Planul Național de Acțiuni privind prevenirea și combaterea violenței împotriva copilului 2009-2011 ș.a.

În iulie 2007, Comisia Națională pentru Consultări și Negocieri Colective a aprobat Convenția colectivă cu privire la eliminarea celor mai grave forme ale muncii copiilor, care a fost elaborată la inițiativa Comitetului Național Director.

„ Schimbările legislative efectuate în Republica Moldova asigură o creștere semnificativă a gradului de protecție a copiilor împotriva muncii exploatare și periculoase”, afirmă **Viceministrul Economiei și Comerțului, Sergiu Sainciuc.**

Ca rezultat al tuturor acestor eforturi, constatăm astăzi că studiul realizat de Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (CNPAC) privind modul în care problematica muncii copilului este reflectată în legislație, în politici și în alte documente relevante concluzionează că schimbările legislative efectuate în Republica Moldova asigură o creștere semnificativă a gradului de protecție a copiilor împotriva muncii exploatare și periculoase. În același timp, experții CNPAC recomandă perfecționarea mecanismului de implementare a cadrului legislativ în domeniu.

– *Inspekția Muncii este una dintre agențiile subordonate Ministerului Economiei și Comerțului, cu atribuții directe în domeniul muncii persoanelor mai tinere de 18 ani. În 2007, în cadrul Inspekției Muncii, cu sprijinul ILO-IPEC, a fost creată Unitatea de Monitorizare a Muncii Copilului. Ce evoluții recente a constatat această Unitate de Monitorizare în ceea ce privește fenomenul muncii copilului în Moldova? Cum explicați aceste evoluții? Cui se datorează acestea?*

Inspekția Muncii asigură controlul statului asupra respectării legislației muncii la întreprinderile din sectorul formal și angajatori persoane fizice. Unitatea de Monitorizare a Muncii Copilului, creată în mai 2007, supraveghează activitățile de combatere a muncii copilului și constituie o verigă de legătură dintre Comitetul Național Director pentru IPEC la nivel național și echipele multidisciplinare de monitorizare a muncii copilului, formate în cinci arii IPEC la nivel local. Membrii Unității de Monitorizare a Muncii Copilului și inspectorii muncii din teritoriu participă direct la identificarea și retragerea copiilor aflați la muncă în condiții nocive, contribuie la sensibilizarea angajatorilor cu privire la riscurile implicării copiilor în muncă și la stabilirea normelor juridice încălcate, întocmesc procese verbale de constatare a faptului și monitorizează îndeplinirea prescripțiilor înaintate.

Unitatea de Monitorizare a Muncii Copilului urmărește permanent modul în care este asigurată respectarea legislației privind munca copilului și participă la elaborarea proiectelor ce vizează îmbunătățirea cadrului de reglementări și politici ce țin de munca copilului. Din momentul instituirii, Unitatea de Monitorizare a Muncii Copilului este implicată în instruirea periodică a inspectorilor muncii în baza curriculumului pentru inspecția muncii privind combaterea muncii copilului, elaborată în 2007, cu sprijinul ILO-IPEC.

La cererea organizațiilor solicitante, Unitatea de Monitorizare a Muncii Copilului oferă date cantitative și calitative și consultanță privind munca copilului în Republica Moldova, participă și organizează activități de instruire și de sensibilizare în domeniul muncii copilului în școli și Centre de Resurse pentru Copii și Tineri. În prezent, Inspecția Muncii elaborează un program computerizat pentru menținerea bazei de date centrale privind informațiile și rapoartele documentate de inspecția muncii în general, inclusiv cazurile de muncă a copilului.

– Cum se înscrie, Doamnă Viceministru, problematica formelor grave ale muncii copilului în noul Program de Țară privind Munca Decentă în Republica Moldova, pentru anii 2008-2011, semnat împreună cu Organizația Internațională a Muncii? Deci, ce urmează în acest domeniu?

Programul de Țară privind Munca Decentă pentru anii 2008-2011, lansat la 10 decembrie 2008, este al doilea program de parteneriat între Organizația Internațională a Muncii, Mi-

nisterul Economiei și Comerțului și organizațiile patronale și sindicale din Moldova. Acest cadru de cooperare promovează munca decentă ca un element-cheie al programelor naționale de dezvoltare și include referințe la probleme relevante, precum piața muncii, dezvoltarea resurselor umane, protecția socială etc. Eliminarea formelor grave ale muncii copilului constituie una din prioritățile Programului de Țară privind Munca Decentă pentru anii 2008-2011.

La baza intervențiilor de combatere a muncii copilului între anii 2009-2011 va continua să se afle un sistem multidisciplinar de monitorizare a muncii copilului, orientat spre formele intolerabile și periculoase ale muncii copilului, așa cum sunt prezentate în Lista tipurilor de lucrări interzise copiilor, aprobată de Comisia Națională pentru Consultări și Negocieri Colective în iulie 2007.

Un alt aspect vizează pregătirea unei strategii de preluare a modelelor de lucru, pilotate de instituțiile-membre ale Comitetului Național Director pentru IPEC în parteneriat cu Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii și alte organizații, după retragerea asistenței tehnice din partea Programului Internațional pentru Eliminarea Muncii Copilului. În analiza costurilor pentru serviciile oferite beneficiarilor ILO-IPEC din cinci arii de intervenții va fi folosită la estimarea resurselor bugetare, necesare pentru extinderea în toate regiunile țării a experienței partenerilor IPEC la capitolul monitorizarea muncii copilului și angajarea tinerilor.

Întrebări de Igor Guzun

Unitatea de Monitorizare a Muncii Copilului în acțiune

Victor ȚURCAN

Unitatea de Monitorizare a Muncii Copilului în cadrul Inspecției Muncii

Supravegherea muncii salariaților mai tineri de 18 ani s-a aflat permanent în vizorul Inspecției Muncii din Republica Moldova. În timpul exercitării controalelor, inspectorii muncii au depistat, în total, pe parcursul anului 2008, 300 de minori care activau la 48 de agenți economici.

Verificările, efectuate de către Unitatea de Monitorizare a Muncii Copilului, confirmă faptul că mai mulți copiii sunt implicați în diverse activități economice, la diverși agenți economici, permanent sau ocazional, remunerați pentru muncă sau fără plată, în timp de zi și în timp de noapte, legal sau ilegal.

Acțiunile de monitorizare, realizate în 2008, au demonstrat că copiii muncesc în sectorul agricol (143 de copii în 7 unități economice) alături de părinți, la agenți economici independenți. Au mai fost identificați minori angajați în calitate de vânzători, chelneri, barmeni, cusătorese, în calitate de personal auxiliar.

De asemenea, Unitatea a constatat că majoritatea copiilor care sunt încadrați în câmpul muncii activează fără ca relația economică să fie legalizată (fără întocmirea contractului individual de muncă, emiterea ordinului de angajare; cu lipsa carnetului de muncă; fără efectuarea evidenței timpului de muncă). Astfel, în 2008 au fost depistate cazuri de încălcare a legislației la 26 agenți economici (societăți cu răspundere limitată, întreprinderi individuale, în construcție, internet-cafe, alte servicii sociale și la persoane fizice) în raport cu activitatea a 184 de salariați, care aveau vârsta sub 18 ani.

Însă încălcările depistate de Inspecția Muncii în cadrul vizitelor de monitorizare se refereau nu doar la minorii încadrați ilegal, ci și la tinerii angajați legal în câmpul muncii: doi minori activau în calitate de vânzători în încăperea unde se comercializau băuturi alcoolice și produse din tutun; adesea minorii lucrează fără examinarea medicală prealabilă; uneori

sunt nerespectate cerințele obligatorii și minorii au fost implicați în munci pe timp de noapte, în zile de sărbătoare și odihnă, activau fără instruire în domeniul protecției muncii.

Inspecția Muncii, ca organ abilitat cu aplicarea sancțiunilor administrative, a întocmit, în urma efectuării acțiunilor de monitorizare, procese-verbale cu privire la contravenția administrativă, cu prescripția de a remedia încălcările într-un termen limitat și retragerea minorilor de la lucrările cu condiții de muncă grele și nesatisfăcătoare. Au mai fost emise 17 decizii de sancționare și două decizii de sancționare administrativă conform Codului Contravențiilor Administrative.

Toți copiii identificați în timpul acțiunilor Unității de Monitorizare a Muncii Copilului au fost referiți la servicii relevante în scopul retragerii din formele grave ale muncii copilului și oferirea alternativelor.

Codul Muncii menționează, la Articolul 46. (3), că „Persoana fizică poate încheia un contract individual de muncă și la împlinirea vârstei de 15 ani, cu acordul scris al părinților sau al reprezentanților legali, dacă, în consecință, nu îi vor fi periclitare sănătatea, dezvoltarea, instruirea și pregătirea profesională”.

Munca copilului în Moldova: provocări, reușite, perspective

Eliminarea muncii copilului rămâne o provocare serioasă pe plan mondial

Viorica GHIMPU

Manager al Programului Internațional pentru Eliminarea Muncii Copilului al Organizației Internaționale a Muncii (ILO-IPEC) în Moldova

În 2009 s-au împlinit 10 ani de la adoptarea de către Organizația Internațională a Muncii (ILO) a Convenției nr. 182 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copilului și acțiunea imediată în vederea eliminării lor.

Convențiile ILO nr. 182 și nr. 138 privind vârsta minimă de angajare constituie cadrul normativ internațional de bază în domeniul combaterii muncii copilului. Convenția ILO nr. 182 a fost adoptată în contextul atenției și preocupării crescânde a comunității internaționale pentru problema eliminării celor mai grave forme ale muncii copilului. În 2009, Convenția ILO nr. 182 a înregistrat numărul record de 169 de ratificări, devenind un punct de referință pentru 90 la sută din statele-membre ale ILO în acțiunile acestora împotriva muncii copiilor.

Din momentul adoptării acestei convenții, statele-membre ale ILO au înregistrat mai multe rezultate importante, printre care: adoptarea legislației noi și îmbunătățirea legislației existente în domeniu; consolidarea mecanismelor de implementare a legislației și normelor pertinente prin înăsprirea sancțiunilor pentru încălcarea legislației muncii; adoptarea de planuri și programe de acțiuni pentru acordarea serviciilor directe copiilor afectați de fenomenul muncii copilului, precum și familiilor acestora; pilotarea și instituționalizarea mecanismelor de monitorizare a acțiunilor de eliminare a formelor grave ale muncii copilului ș.a.

Raportul ILO privind munca copilului din 2006 constată, că în ultimii ani, numărul copiilor care muncesc a fost redus cu 11 la sută, iar numărul celor care sunt implicați în forme grave ale muncii copilului - cu 26 la sută în general și 33 la sută - printre copiii cu vârsta cuprinsă între cinci și 14 ani. Totodată, studiile recente relevă că întreaga comunitate internațională trebuie să întreprindă măsuri mai eficiente pentru îndeplinirea angajamentelor privind atingerea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului. Până în 2015, dacă tendințele actuale vor persista, 29 milioane de copii nu vor fi înrolați în școala primară. Există temeri că mulți dintre acești copii vor intra pe piața muncii sau vor deveni victime ale formelor grave ale muncii copilului.

Republica Moldova cooperează și participă la mișcarea internațională de combatere a muncii copilului. Parlamentul Republicii Moldova a ratificat Convențiile ILO nr.182 (14 iunie 2002) și nr. 138 (21 septembrie 1999), asumându-și angajamentul politic de a întreprinde acțiuni imediate pentru realizarea prevederilor acestor convenții.

Pe parcursul ultimilor șase ani, Moldova a beneficiat de asistență tehnică acordată de ILO-IPEC prin intermediul Proiectului pentru combaterea exploatarei prin muncă și sexuală a co-

piilor, inclusiv a traficului de copii, în țările Europei Centrale și de Est (PROTECT ECE). În cadrul acestui proiect, organizațiile active în protecția familiei și a copilului au beneficiat de sprijinul necesar în mai multe domenii importante: îmbunătățirea cadrului legislativ, instituțional și de politici; activitatea organizațiilor care prestează servicii directe familiilor cu copii prin pilotarea unor modele de lucru, propuse de ILO-IPEC în cinci arii (Chișinău, Bălți, Orhei, Sângerei și Ungheni).

Experiența ILO-IPEC la nivel internațional arată că, de fapt, combaterea formelor grave ale muncii copilului solicită un răspuns politic integrat pe baza strategiilor de reducere a sărăciei și de promovare a muncii decente pentru adulți. Printre aceste strategii, cel mai important pas politic este asigurarea unei educații de calitate, fără plată, pentru toți copiii, până la vârsta minimă de ocupare a forței de muncă.

În prezent, partenerii ILO-IPEC elaborează o strategie de preluare a modelelor de lucru, pilotate în cele cinci arii, și estimează resursele necesare pentru extinderea în toate regiunile țării a experienței documentate în cadrul PROTECT ECE, în special la capitolul monitorizarea muncii copilului și angajarea tinerilor.

12 June 2009: World Day Against Child Labour

Give girls a chance

End child Labour

ILO Convention No. 182:
A decade of commitment
to end the worst forms of child labour.

DECENT WORK
90 years of commitment to decent work

**Ziua Mondială
de Combatere a Muncii Copilului 2009**

Cuvântul „cooperare” exprimă esența Sistemului Național de Referire

Copiii, statul și Sistemul Național de Referire pentru protecția și asistența socială a victimelor și potențialilor victime ale traficului de ființe umane, inclusiv a formelor grave ale exploatării copiilor prin muncă

Copiii-victime ale traficului de ființe umane și ale altor forme grave ale exploatării muncii copilului din Moldova pot beneficia acum de asistență în cadrul Sistemului Național de Referire pentru protecția și asistența socială a victimelor și potențialilor victime ale traficului de ființe umane. Acest Sistem Național a fost creat de Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului și în el se regăsesc, alături de instituții de stat, organizații non-guvernamentale și parteneri de dezvoltare.

Sistemul Național de Referire este, de fapt, răspunsul statului la fenomenul traficului de ființe umane, inclusiv de copii, iar esența acestui sistem poate fi exprimată prin cuvântul „cooperare”: o cooperare între agențiile guvernamentale și cele non-guvernamentale, active în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, precum și a formelor grave de exploatare prin muncă a copiilor, având la bază standarde comune de activitate, recunoscute la nivel internațional.

La început, în 2006, Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului a lansat Sistemul Național de Referire în cinci raioane-pilot. În prezent, Sistemul funcționează în 22 raioane, două municipii – Bălți și Chișinău și în orașul Otaci. În 2008, în raioanele-pilot au fost organizate sesiuni de instruire la nivel comunitar, iar în conformitate cu Strategia și Planul Național de Acțiuni ale Sistemului Național de Referire, care au fost adoptate de Parlament în decembrie 2008 și au intrat în vigoare în februarie 2009 – alte 10 unități administrativ-teritoriale din țară beneficiază de instruire până la sfârșitul anului 2009. Conform Strategiei, este preconizată includerea tuturor localităților în Sistemul Național de Referire, astfel încât acest sistem instituționalizat să funcționeze pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Un element-cheie în Sistemul Național de Referire îl reprezintă Echipele Multidisciplinare. Competențele acestor echipe, formate din profesioniști din domeniul educației, asistenței sociale, sănătății, ordinii de drept ș.a., încep cu examinarea cazului referit și cuprind întocmirea unui plan de reabilitare sau integrare a copilului victimă sau potențială victimă a traficului, evaluarea nevoilor de dezvoltare ale serviciilor comunitare specializate și se încheie cu monitorizarea și evaluarea cazurilor asistate.

Cornel Țăruș, Șef interimar al Direcției Protecție a Familiei și Copilului din cadrul Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului al Republicii Moldova, explică de ce au fost necesare politici, strategii și abordări noi în domeniu și cum Sistemul Național de Referire schimbă în bine destinul unui copil aflat în situație de risc:

„Procesul de reformă a sistemului de protecție socială în Republica Moldova în ultimii 10 ani poate fi caracterizat, în primul rând, prin realizări importante în domeniul elaborării cadrului legislativ și normativ, necesar pentru promovarea noilor politici.

Însă, fiind convingși de faptul că succesul oricărei reforme poate fi apreciat numai prin rezultatele sale, una din prioritățile noastre principale în timpul de față constă în facilitarea cât mai activă a implementării politicilor promovate atât în interiorul sistemului de protecție socială, cât și în corelare cu sectoarele complementare, cum ar fi educația, sănătatea, ocuparea forței de muncă, justiția.

„Procesul de reformă a sistemului de protecție socială în Republica Moldova în ultimii 10 ani poate fi caracterizat, în primul rând, prin realizări importante în domeniul elaborării cadrului legislativ și normativ, necesar

pentru promovarea noilor politici”, afirmă **Cornel Țăruș, Șef interimar al Direcției Protecție a Familiei și Copilului din cadrul Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului al Republicii Moldova.**

În general, putem schematiza această abordare în cinci perspective strategice, care urmează a fi dezvoltate:

- un sistem integrat de servicii sociale;
- un sistem adecvat de prestații sociale;
- un sistem modern de formare a angajaților în sistemul de asistență socială;
- un sistem comprehensiv de identificare și referire a beneficiarilor;
- un sistem eficient de monitorizare, evaluare și planificare.

Astfel, dacă analizăm Sistemul Național de Referire, constatăm că anume un astfel de sistem poate face posibilă interacțiunea între toate ariile conexe, indispensabilă pentru obținerea unor rezultate durabile, în cazul în care ne referim la prevenirea și combaterea unui fenomen complex, cum este traficul de ființe umane”.

Mai mult decât atât, implementarea și dezvoltarea Sistemului Național de Referire este foarte importantă tocmai datorită flexibilității principiilor de funcționare a sistemului și respectiv, adaptabilității și aplicabilității acestuia pentru prevenirea și combaterea altor fenomene, cum ar fi violența domestică, violența împotriva copilului, exploatarea muncii copilului, abandonul școlar ș.a.

Astfel, prin consolidarea capacităților echipelor multidisciplinare în contextul activităților interconectate și totodată suficient de specifice ale membrilor acestor echipe, Sistemul Național de Referire va contribui direct la instituirea unui echilibru rezonabil în activitatea deocamdată fragmentară a diverselor structuri și instituții în ce privește identificarea potențialilor beneficiari și referirea acestora pentru asistență la nivel local, național și chiar transnațional. Pentru reușita eforturilor de răspuns la fenomenul traficului de ființe umane, precum și a formelor grave ale muncii copilului, este importantă colaborarea statului cu societatea civilă pentru unificarea eforturilor și asigurarea continuității serviciilor create, precum și consolidarea capacităților tuturor actorilor implicați.

Modele de prevenire a formelor grave ale muncii copilului

Experiența și modelele partenerilor ILO-IPEC

Munca copilului poate fi prevenită doar printr-un efort integrat și prompt al tuturor actorilor responsabili pentru prevenirea și combaterea muncii copilului. Rezultatele acțiunilor întreprinse sunt reflectate în îmbunătățirea legislației, promovarea politicilor sociale, formarea și consolidarea capacităților profesioniștilor, dezvoltarea serviciilor de prevenire și retragere a copiilor din formele grave ale muncii copilului.

Svetlana HARAZ

Coordonator al Programului de prevenire a muncii copilului, CNPAC

În perioada 2005-2009, Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (CNPAC) a avut oportunitatea, în urma studierii experienței ILO-IPEC pe plan internațional, să adapteze și să aplice câteva modele recunoscute la nivel mondial. Acest lucru a fost posibil grație unui parteneriat eficient cu instituțiile-cheie – Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului și Ministerul Educației și Tineretului – consemnat prin acorduri de colaborare și angajamente reciproce în vederea prevenirii și eliminării progresive a exploatării muncii copilului.

„Soarta multor copii exploatați prin muncă a fost schimbată esențial, grație implementării modelelor eficiente de prevenire a muncii copilului”, afirmă Svetlana Haraz.

Sistemul de Monitorizarea a Muncii Copilului

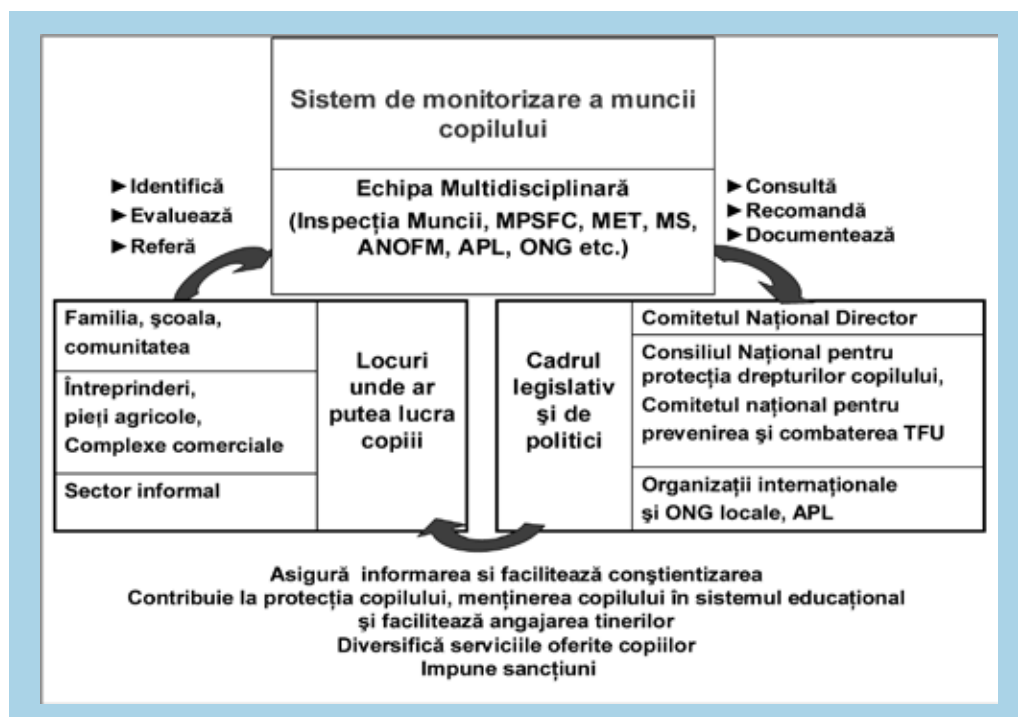
Unul din modelele pilotate în cinci arii ale Republicii Moldova – Chișinău, Bălți, Orhei, Sângerei și Ungheni – este Sistemul de Monitorizare a Muncii Copilului, care s-a dovedit a fi unul eficient și recunoscut drept practică bună.

Este cert faptul că cea mai eficientă abordare în combaterea muncii copilului este monitorizarea sistematică a locurilor unde ar putea lucra copii, a școlilor, a familiilor (în special, a celor vulnerabile) și a comunităților. Aceasta permite identificarea copiilor în situații de risc, a celor care sunt implicați în forme grave ale muncii, retragerea din mediul nociv și referirea la servicii de protecție. Or, se impune necesitatea funcționării unui Sistem de Monitorizare a Muncii Copilului, care include mai multe componente indispensabile și este aplicat la toate nivelurile administrației publice.

La nivelul întâi al administrației publice locale, monitorizarea muncii copilului poate fi realizată doar în cadrul unei Echipe Multidisciplinare, compusă din pedagogi, asistenți sociali comunitari, psihologi, lucrători medicali, educatori de la egal la egal, polițiști. Membrii echipei identifică, retrag și referă copiii la serviciile sociale și educaționale disponibile în comunitate.

Activitatea Echipei Multidisciplinare de nivelul întâi ar fi neeficientă fără colaborarea cu administrația publică locală de nivel raional, precum și cu alte instituții, cum ar fi Inspekția Muncii, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), care nu sunt reprezentate la nivel de sat.

Activitatea de monitorizare a muncii copilului, realizată și documentată la nivel de administrații publice locale, este o resursă indispensabilă pentru procesul de elaborare a politicilor naționale în domeniul prevenirii și combaterii celor mai grave forme ale muncii copilului.

Plasarea tinerilor în câmpul muncii

Luând în considerație prevederile legislative, conform cărora tinerii, începând cu vârsta de 15 ani, au dreptul să fie angajați în câmpul muncii, următorul model, propus de ILO-IPEC și de partenerii din Republica Moldova, a constat în facilitarea angajării în câmpul muncii a tinerilor cu risc sporit la trafic, muncă forțată și alte forme de exploatare.

La fel, și acest model este unul sistemic, cu implicarea mai multor actori sociali: administrația publică locală, școala, instituțiile de pregătire profesională, Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă, angajatori.

Doar construirea unor relații de parteneriat, bazat pe mecanisme clare de colaborare, poate asigura desfășurarea unei activități eficiente de identificare a tinerilor în situații de risc, orientare profesională a acestora, referire la instituțiile de pregătire profesională și, în final, angajare în câmpul muncii, în baza unui contract de muncă.

Probleme și oportunități

În procesul de pilotare a modelelor prezentate, s-a constatat că munca copilului este o problemă complexă nu doar prin încălcarea deliberată a drepturilor copilului, ci și prin tradiții, insuficiența mecanismelor și serviciilor de prevenire și retragere, insuficiența profesioniștilor în domeniu.

Astfel, problema **perceperii muncii copilului ca o normă socială** și adesea confundată cu o formă de educație a copilului, datorită tradițiilor menținute, care aprobă, justifică aceste comportamente, a necesitat ca răspuns un șir de acțiuni concrete. Or, schimbarea de atitudini și comportamente tradiționaliste față de munca copilului a putut fi realizată doar printr-un efort continuu de sensibilizare a opiniei publice prin acțiuni de mobilizare a comunității: Teatrul Social, Centrul „Bineva”, Campania de Paști „De la inimă la inimă”, Centrul „Alter Ego”; prin reflectarea activităților în mass-media: colaborarea cu presa locală pentru mediatizarea intervențiilor de succes, Centrul „Mileniul III”, Centrul „Moștenitorii”, Bălți; de campaniile organizate la nivel național și local: Ziua Mondială împotriva Exploatării Copilului prin Muncă, Chișinău, 2006.

O altă problemă care a fost identificată de către specialiști este **stabilirea statutului de victimă sau copil în situație de risc**. Aceasta se explică prin insuficiența de informații documentate despre identitatea și situația socială a beneficiarilor potențiali, cât și prin lipsa unor proceduri standard de identificare și referire a copiilor spre asistență. Sistemul de Monitorizare a Muncii Copilului a oferit modele de documentare a cazurilor de exploatare prin muncă a copilului (fișa profilului copilului și fișa de monitorizare), care au permis colectarea și documentarea informației complexe despre întreaga familie și situația acestuia în general.

Accesul limitat al copiilor la servicii de prevenire și reabilitare este condiționat, în mare parte, de **cooperarea insuficientă între partenerii sociali**. Succesul pilotării modelelor de intervenție s-a datorat efectiv cadrului de cooperare, stabilit între prestatorii de servicii sociale și alți parteneri relevanți prin: semnarea acordurilor de colaborare la nivel central și local; formarea și consolidarea capacităților profesioniștilor întru asigurarea calității serviciilor acordate etc. Astfel, copiii din ariile unde a fost implementat proiectul au beneficiat de un pachet de servicii, iar comunitățile profesionale au devenit

Ghidul de Monitorizare a Muncii Copilului a fost elaborat și editat de CNPAC pentru facilitarea aplicării sistemului de monitorizare a muncii copilului.

mai cooperante și, respectiv, mai eficiente în soluționarea problemei exploatării prin muncă a copiilor.

Mecanismele și serviciile de asigurare a securității beneficiarilor și retragerii imediate a acestora din formele grave ale muncii copilului, cât și responsabilitățile membrilor echipelor multidisciplinare în aplicarea Sistemului de Monitorizare a Muncii Copilului sunt descrise în **Ghidul de Monitorizare a Muncii Copilului**, un instrument destinat profesioniștilor în domeniul protecției drepturilor copilului (www.cnpac.org.md).

Practici de succes

În perioada pilotării modelelor de monitorizare a muncii copilului și plasare a tinerilor în câmpul muncii, au fost documentate mai multe practici de intervenție în prevenirea și combaterea muncii copilului. Întru valorificarea și replicarea modelelor, aceste practici au fost prezentate diversilor actori sociali la nivel local și național. Unele dintre practicile de succes au fost incluse într-un ghid, editat la nivel regional, care a oferit Republicii Moldova oportunitatea de a împărtăși partenerilor din Europa de Est și Centrală propria experiență în domeniu.

„Prin acțiunile întreprinse în cadrul Programului, realizăm și o mobilizare a comunității, pentru că activitățile noastre sunt transparente, cu participarea activă a administrației publice locale și a membrilor comunității. Doar prin implicarea tuturor membrilor comunității vom putea schimba situația copiilor care muncesc”, afirmă Ion Vlas, Primarul comunei Biești, Orhei.

Servicii în cadrul modelelor de Monitorizare a Muncii Copilului și Angajare a Tinerilor

Servicii de prevenire a exploatării muncii copilului și asistență a victimelor traficului și altor forme grave ale muncii copilului

Serviciile acordate în cadrul Sistemului de Monitorizare a Muncii Copilului și Plasare a Tinerilor în câmpul muncii sunt elemente-cheie, deoarece:

Prin intermediul lor se acționează asupra copiilor în situații de risc și dificultate (prevenire, retragere, referire, integrare)

Reprezintă o sursă pentru elaborare de strategii și politici naționale relevante

Serviciile oferite în cadrul acestor modele au ca scop acordarea suportului emoțional, formarea deprinderilor sociale și stimularea copiilor în situații de risc și dificultate spre participare.

1 Serviciul de informare

Informarea a fost realizată prin seminare, organizate pentru personalul școlii (inclusiv bibliotecară, secretară, administrator etc.), precum și pentru părinți, copii și tineri. Seminarele au fost moderate de Educatorii de la Egal la Egal. Copiii și adulții au fost informați despre formele și consecințele muncii și traficului de ființe umane, au analizat situații critice și au cunoscut metode de combatere a prejudecăților privind munca copilului. De asemenea, au fost motivați pentru participare activă prin mobilizarea comunității în prevenirea și identificarea cazurilor de exploatare a muncii copilului.

În cadrul Programului au fost instruiți 40 de Educatori de la Egal la Egal din cinci arii IPEC, care au desfășurat activități informațional-educative, organizate cu semenii, părinții și personalul școlii, în scopul dezvoltării de cunoștințe, abilități, atitudini, deprinderi și responsabilități pentru prevenirea traficului și altor forme grave ale muncii copilului.

Impresii, participanți, sesiuni informative:

„Cu regret, tema implicării copiilor în formele grave ale muncii nu este nouă. Acesta este și motivul pentru care unii copii sunt parca absenți la lecții, din cauza oboselii, și nu sunt înțeleși de profesori. În zilele de azi, unii copii sunt nevoiți să asigure întreținerea familiei. Copilul nu se gândește la consecințele muncii fizice, ci asupra remunerației”. **Vasile Popa, profesor de chimie, Liceul Teoretic Biești, Orhei**

„Am discutat lucruri interesante. Tot ce s-a vorbit astăzi este corect. Dar este foarte greu să întrețin familia, mă descurc numai datorită feciorului. El singur își câștigă banii pentru a se întreține. Bine ar fi dacă ar exista niște locuri de muncă și pentru copiii de 14-15 ani”. **Raisa, părinte, 50 ani**

„A fost foarte interesant. Unele situații analizate chiar le-am trăit. Dacă cu patru ani în urmă mama le cunoștea, atunci nu ajungeam să cerșim în Polonia”. **Gheorghe, cl. VIII**

În perioada 12 februarie 2008 și 12 mai 2009, au fost informați 2 014 copii, 754 părinți și 276 de reprezentanți ai personalului școlii.

2 Referirea la sistemul educațional

Unul din rolurile Echipelor Multidisciplinare, în urma vizitelor de monitorizare a școlilor, întreprinderilor, comunităților, a constat în: **a)** identificarea copiilor în situații de risc și a copiilor implicați în diferite munci și **b)** intervenirea cu acțiuni de prevenire sau retragere a acestor copii din formele grave ale muncii copilului. În cadrul întrunirilor periodice ale membrilor Echipelor Multidisciplinare, a fost discutat fiecare caz în parte și au fost distribuite responsabilitățile în vederea soluționării cazurilor identificate.

În situația copiilor cu risc de abandon școlar, intervenția promptă a urmărit **referirea la sistemul educațional** prin implicarea în activități educaționale și acordarea unui suport material pentru menținerea copilului în sistemul educațional.

În susținerea procesului de școlarizare a copiilor și prevenirii abandonului școlar, au fost oferite ore de meditație pentru copiii care nu au fost niciodată școlarizați, cu absenteism și eșec școlar. Asistarea pedagogică a beneficiarilor a fost asigurată de către un pedagog, angajat în cadrul programului. Specialistul a lucrat în baza unor planuri individuale de intervenție, care urmăreau îmbunătățirea reușitei școlare a copiilor. În funcție de vârstă și ținând cont de nevoile beneficiarilor, orele de meditație s-au desfășurat individual și în grup.

Adesea, absenteismul copiilor era condiționat de imposibilitatea familiei de a asigura strictul necesar pentru procesul de instruire. Conform necesităților identificate de către Echipa Multidisciplinară, copiilor li s-au oferit haine, încălțăminte, ghiozdane și rechize școlare.

Membrii Echipelor Multidisciplinare au organizat sistematic vizite la domiciliul copiilor, au atras părinții în activități de dezvoltare a deprinderilor parentale, cum ar fi *Școala Părinților*, care le-a oferit șansa de a comunica între ei, de a face schimb de experiență și opinii și, totodată, de a învăța cum poți deveni un părinte mai bun. Activitatea a avut și rolul de a-i determina pe părinți să devină mai responsabili față de copiii lor și să-și asume un rol mai activ în viața acestora.

„Serviciile oferite în cadrul acestui program sunt foarte necesare copiilor noștri. Inițiativele de creare a serviciilor comunitare sunt oportune și au toată susținerea Administrației Publice Locale”, afirmă **Primarul comunei Chișcăreni, Sângerei, Silvia Țurcanu.**

„Mi-am schimbat atitudinea față de acești copii. La început, nu reușeam să lucrez cu ei în mod individual. Eram convinsă că nu au potențial, dar nici interes pentru carte. Acum știu, sunt la fel ca ceilalți, chiar uneori mai sârguincioși, mai dornici de participare. Au nevoie doar de încurajare și susținere, de o șansă de a se manifesta”.

Veronica Boldișor, pedagog, Biești, Orhei

Pașii de intervenție a Echipei Multidisciplinare

- Evaluarea psiho-socială a copilului și familiei
- Identificarea necesităților copilului
- Stabilirea gradului de risc al abandonului școlar
- Înregistrarea cazurilor în baza de date (fișa profilului personal al beneficiarului direct)
- Informarea Inspecției Muncii (Unitatea de Monitorizare a Muncii Copilului) despre cazurile de exploatare a muncii copilului depistate
- Intervenția în favoarea școlarizării prin asigurarea copilului cu toate cele necesare pentru instruire: rechize școlare, manuale, îmbrăcăminte, încălțăminte, în funcție de necesitățile fiecărui copil
- Monitorizarea cazurilor asistate continuă în colaborare cu administrația școlii, administrația publică locală.

Extras din Planurile de învățământ pentru învățământul primar, gimnazial, mediul general și liceal, aprobat prin Ordinul MET nr. 146 din 18 martie 2008, cu privire la Planurile de învățământ pentru învățământul primar, gimnazial, mediu general și liceal pentru anul școlar 2008-2009

Preliminări. „În clasele primare (I-IV) se acordă 3 ore astronomice pe zi pentru organizarea orelor de meditație. Orelor de meditație vor include timpul prânzului, timpul de pregătire a temelor pentru a doua zi și se recomandă să fie tarifate învățătorului clasei respective. Organizarea cât mai eficientă a orelor de meditație (șăli de clasă amenajate, prânzul copiilor, organizarea jocurilor distractive cu copiii, alte activități) sunt în competența administrației instituției...”

În perioada 12 februarie 2008 și 12 mai 2009, au fost referiți la sistemul educațional 152 de copii, iar 276 de copii au beneficiat de ore de meditație.

3 Activități de recreare și re-socializare

Prin prestarea serviciilor de recreare și re-socializare au fost diversificate oportunitățile de ocupare a timpului liber al copiilor. Activitățile extracurriculare, organizate de către membrii Echipelor Multidisciplinare și Educatorii de la Egal la Egal, au oferit copiilor șansa de participare, de dezvoltare a deprinderilor de viață și de recreare.

În vederea dezvoltării deprinderilor de viață ale copiilor în situație de risc și copiilor retrași din forme grave ale muncii, au fost organizate **grupuri de sprijin**. Grupuri a câte 8-10 copii, care se întruneau sistematic, erau ghidate de un binom de Educatori de la Egal la Egal, pentru a se implica într-un șir de activități interactive. Ca rezultat, copiii și-au dezvoltat abilități mai bune de comunicare interpersonală, de afirmare și cooperare, și-au creat sentimentul propriei valori, de securitate și de autonomie.

Re-socializarea copiilor a fost facilitată de implicarea activă a acestora în activități de recreare și ocupare a timpului liber: vizite la teatru, excursii, serbări, concursuri, competiții etc.

Participarea copiilor la aceste activități le-a valorificat potențialul prin posibilitatea de a-și dezvolta aptitudini creative și a se manifesta prin creațiile proprii, de a acumula cunoștințe și informații interesante. Totodată, ocuparea timpului liber cu activități interactive, într-un mediu prietenos, a contribuit la implicarea mai activă a copiilor în diverse activități educaționale extracurriculare.

„A fost foarte interesant. Nici nu m-am gândit că în bibliotecă poate fi atât de vesel: noi am dansat, am cântat, am recitat poezii. Dl Dragomir este primul scriitor pe care l-am întâlnit. Am primit și o carte, cu autograf!”

Iana, 10 ani, Biești, Orhei

„Este primul spectacol pe care l-am văzut. Este chiar prima oară când vizitez Chișinău. Suntem atât de mulți. A fost vesel la pizzărie, dar mai interesant a fost spectacolul. Nu credeam că va fi atât de distractiv. Când actorii au venit lângă noi, în sală, am avut impresia că și eu particip la spectacol, imi vorbea chiar mie!”

Victor, 15 ani, Petrești, Ungheni

În perioada 12 februarie 2008 și 12 mai 2009, 250 de copii au beneficiat de sesiunile grupului de sprijin și 581 de copii au participat la diverse activități de recreare și re-socializare.

„Grupul de sprijin este activitatea preferată a copiilor. La primele sesiuni sunt timizi și nu foarte activi. Apoi se descătușează, sunt foarte curioși și mândri de participare, de apartenența la un grup, de lucrările pe care le realizează singuri sau împreună. La finele activității grupului, fiecare copil primește câte o diplomă, care confirmă participarea lui și deprinderile pe care și le-a dezvoltat. În cadrul grupului de sprijin și altor activități precum sunt serbările, competițiile și concursurile, copiilor li s-au oferit un suport emoțional considerabil, care a contribuit la crearea sentimentului propriei valori și re-socializarea lor cu succes”.

Natalia Mereuță, Educator de la Egal la Egal, Centrul „Mileniul III”

În opinia copiilor, una din activitățile preferate a fost întâlnirea cu scriitorul Constantin Dragomir, în incinta Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” din municipiul Chișinău.

Unii dintre copii s-au aflat pentru prima dată în cadrul unei biblioteci, fiind impresionați profund de multitudinea cărților, de faptul că au avut posibilitatea să discute pe viu cu unul dintre cei care le scriu, să ofere poetului întrebări, să asculte și să recite poezii. Cărțile oferite copiilor, cu autograful scriitorului, erau primite ca lucruri de preț, fiind primele cărți în biblioteca personală pentru o bună parte din participanți.

4 Facilitarea plasării tinerilor în câmpul muncii

Copiii și tinerii de 14-16 ani au beneficiat, în cadrul Programului de combatere a muncii copilului, de un întreg pachet de servicii, menit să-i sprijine în alegerea unei profesii și în integrarea lor profesională pe termen lung.

Pentru realizarea scopului propus, a fost lansată o colaborare, în cadrul unui parteneriat eficient, cu Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) și structurile sale teritoriale, ceea ce a permis completarea reciprocă a serviciilor prestate.

La nivel local, Echipele Multidisciplinare, susținute de consilieri educaționali și profesionali, formați în cadrul programului, au asigurat accesul copiilor și tinerilor la serviciile de:

- **Consiliere educațională profesională**, care a avut scopul de a ghida adolescenții în alegerea profesiei prin identificarea necesităților, capacităților și opțiunilor pentru formarea profesională. Consilierea individuală și în grup a mai oferit adolescenților informații despre drepturile la angajare, despre ofertele pieții muncii. Fiecare adolescent, care a beneficiat de sesiuni individuale, a învățat cum se scrie un CV, cum trebuie să te prezinți la un interviu de angajare.

- **Înmatricularea la cursurile de instruire profesională** a fost asigurată conform opțiunilor și solicitărilor adolescenților consiliați educațional și profesional și a constat din asistență în pregătirea pachetului de documente necesare, identificarea instituției de învățământ, în perfectarea actelor de identitate etc.

- **Supportul material** a fost oferit pentru a asigura necesitățile de instruire și integrarea profesională cu succes. Absolvenții cursurilor de formare profesională au primit îmbrăcăminte, încălțăminte, instrumente necesare pentru activitatea profesională continuă.

- **Medierea cu angajatorii** pentru integrarea profesională a tinerilor pe termen lung a fost efectuată în strânsă colaborare cu Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă și cu instituțiile de învățământ profesional, iar membrii Echipele Multidisciplinare au monitorizat respectarea drepturilor tinerilor angajați (angajarea legală și respectarea igienei și sănătății la locul de muncă).

„Problema ocupării forței de muncă a tinerilor poate fi soluționată de noi toți, adică de întreaga societate, iar primii pași în rezolvarea acesteia sunt: responsabilitatea părinților; ajustarea legislației și asigurarea funcționării ei; schimbarea atitudinii cetățenilor în general și a conducătorilor, agenților economici, în particular”, este de părere **Vadim Dadus, Primarul satului Petrești, Ungheni.**

Ludmila DUMBRAVA, Șef adjunct, Direcția Planificare, Evaluare și Sinteză a Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, afirmă:

„Plasarea tinerilor în câmpul muncii este dificilă din mai multe considerente: angajatorii nu doresc să ofere

locuri de muncă calificate, cu salarii decente absolvenților cursurilor de scurtă durată; participarea pasivă a agenților economici în declararea locurilor de muncă libere structurilor ANOFM; necorespunderea cererii și ofertei forței de muncă; condițiile exagerate de ocupare înaintate de către angajatori (experiență în muncă minimum 3 ani, cunoașterea limbilor străine, a computerului, limita de vârstă ș.a.), pe care forța de muncă nu le poate satisface. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, prin intermediul structurilor sale teritoriale, a avut o colaborare fructuoasă cu CNPAC în facilitarea formării profesionale a tinerilor în situație de risc și plasarea acestora în câmpul muncii. Efortul comun al ANOFM, CNPAC și ILO-IPEC contribuie la diminuarea vulnerabilității tinerilor din comunitățile marginalizate ale țării și-i ajută să se integreze mai ușor pe piața muncii”.

„Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă organizează gratuit, pentru șomerii aflați în evidență, cursuri de formare profesională de scurtă durată (pe termen de la 2 luni la 9 luni de zile) – calificare, recalificare și perfecționare. Șomerilor li se achită din Fondul de Șomaj cheltuielile aferente formării profesionale pentru: instruire, cazare (cămin sau gazdă), transport (tur-retur sau navetă).

În conformitate cu prevederile Legii nr. 102-XV din 13 martie 2003 privind ocuparea forței de muncă și protecția socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, se consideră șomer – persoana care îndeplinește cumulativ următoarele condiții: **a/** Vârsta cuprinsă între 16 ani și vârsta stabilită de lege pentru pensionare; **b/** Stare de sănătate și capacitate fizică și psihică aptă pentru prestarea unei munci; **c/** Lipsa unui loc de muncă și a unei activități desfășurate în scopul obținerii de venituri; **d/** Înregistrarea, conform domiciliului, la agenția teritorială pentru ocuparea forței de muncă”.

În perioada 12 februarie 2008 și 12 mai 2009, de serviciile Modelului de Plasare în Câmpul Muncii au beneficiat:

- 1 080 de copii de consiliere educațională și profesională în grup
- 449 de copii de consiliere educațională și profesională individuală
- 154 de copii au finisat cursuri de formare profesională
- 30 de copii au fost plasați în câmpul muncii
- 108 adulți au beneficiat de consiliere profesională individuală.

Pe aceeași stradă, unii copii merg la școală , iar alții – la cerșit

Cerșea, fura... acum va merge în clasa întâi

Copiii de vârsta lui se pregăteau să meargă la școală, în clasa întâi. Dar el era pregătit să meargă cu mâna întinsă, pe stradă pentru o bucată de pâine și ceva bani. Nu știa ce înseamnă școala. Nu deosebea nici culorile și nici zilele săptămânii, nu putea să numere, nemaivorbind de cifre sau litere...

Olga CIMBIR
pentru IMPACT

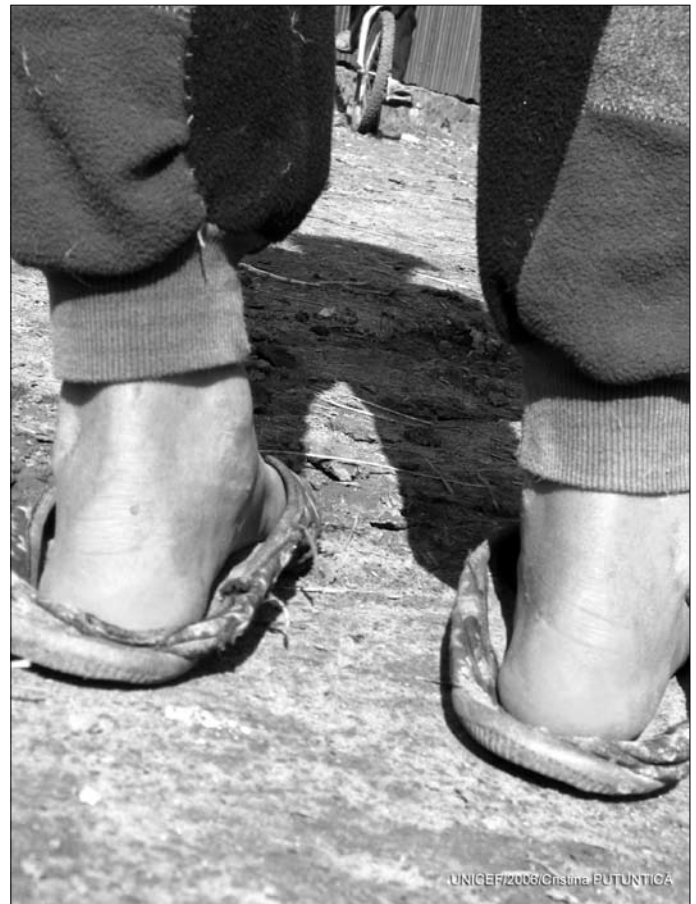
Nu avea cine să-l îndrumeze. Fiind născut din relații extraconjugale, nu cunoștea cine-i este tatăl. Mama, bolnavă, locuia împreună cu concubinul său și nici unul dintre ei nu era angajat în câmpul muncii. Singura soluție pentru supraviețuirea lui și a fratelui său de numai patru luni era câștigul lui Andrei (numele a fost schimbat, pentru a proteja identitatea copilului). Andrei ieșea în stradă, în fiecare zi, pentru a cerși sau fura pe trotuarele din Chișinău. Aici sunt atâtea culori, pe care Andrei încerca să le înțeleagă, fără a ști să le numească.

Băiatul nu își împlinea somnul, căci dimineața era obligat să iasă în stradă, „la lucru”, flămând, cu speranța că va câștiga niște bani pe care nu putea să-i numere, dar înțelegea că mereu sunt puțini. Era obișnuit cu munca aceasta – de el depinde dacă vor avea de mâncat ceva – el și frățiorul său. Se întâmpla des ca o parte bună din bani să-i ia mama pentru a cumpăra băuturi alcoolice. Uneori, vecinii îi ofereau lui Andrei ceva de mâncare...

Din spusele vecinilor, mama îl pedepsea crunt pe Andrei, din diferite motive. Odată, i-a legat mâinile și picioarele, l-a lovit puternic, apoi a plecat de-acasă. Copilul legat, chinându-se să scape de lanțuri, a dat peste el o cratiță cu apă fierbinte. A fost groaznic. De atunci, tot spatele îi este în cicatrice...

Astfel ar fi decurs viața lui Andrei mai departe, dacă nu s-ar fi aflat despre situația lui. În urma unei vizite a medicului de familie la domiciliu, Andrei a fost găsit într-o stare gravă: avea corpul plin de lovituri și răni, provocate de arsuri. Era acasă doar cu fratele mai mic, de patru luni. Medicul a raportat cazul la Echipa Multidisciplinară a Centrului de Asistență Psihosocială a Copilului și Familiei AMICUL, partener local în pilotarea Sistemului de Monitorizare a Muncii Copilului. AMICUL este un serviciu specializat de asistență a copiilor victime ale abuzului și exploatării, creat de Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copil (CNPAC) și Direcția Municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului din Chișinău.

Atunci când au venit în casa lui Andrei, asistentul social din cadrul Echipii Multidisciplinare, reprezentantul autorității tutelare și inspectorul pentru minori au găsit din nou copiii singuri. O mizerie de „Doamne ferește”, copiii – neîngrijiți. Andrei, în marea dezordine, căuta biberonul fratelui mai mic, pentru a-l liniști. Știa că micuțul avea nevoie de ajutorul său. Erau flămânzi și nu aveau ce să mănânce.

„Dacă-și continua munca în stradă, Andrei risca să fie răpit, putea fi victimă a traficului de copii, exploatat prin muncă în beneficiul cuiva, agresat etc. Acum va merge la școală pe aceleași străzi pe care a cerșit”.

Specialiștii au constatat că viața și sănătatea copiilor se află în pericol. Din acest motiv, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului, la care a fost raportat cazul, a decis să ia copiii în mod forțat din familie și să intenteze mamei o acțiune de lipsire de drepturi părintești.

Din august 2008, viața acestor copii a luat o altă întorsătură. De atunci, Andrei beneficiază de o îngrijire specială în cadrul Centrului de Plasament de tip familial „Small Group Homes” al Direcției Municipale, iar fratele său mai mic – în Casa Municipală Specializată pentru Copii.

„Când a venit la Centrul de Plasament, Andrei sta izolat, stânenit, dar, după o perioadă de adaptare, și-a revenit”, spune Veronica Proțac, asistent social, membru al Echipii Multidisciplinare. Sub ochii ei și prin contribuția celorlalți colegi din

echipă, precum și a specialiștilor de la Centrul de Plasament, viața lui Andrei a obținut un alt sens.

Datorită asistenței psihologului de la Centrul AMICUL, membru al Echipei Multidisciplinare, dar și climatului prietenos de la „Small Group Homes”, Andrei a devenit deschis, comunicabil.

În perioada octombrie-decembrie 2008, Andrei a beneficiat de ore de meditații în cadrul Programului CNPAC privind Eliminarea Muncii Copilului. În timpul orelor de instruire, copilul a învățat lucrurile de bază, pe care trebuie să le cunoască un copil când merge în clasa întâi. Pregătirea copilului pentru școală a fost preluată în continuare de specialiștii de la „Small Group Homes”. Datorită sprijinului oferit de CNPAC și ILO-IPEC, Andrei a participat la activitățile desfășurate în cadrul grupului de sprijin, dar și la sărbătorile de Crăciun și de Paști, mergând pentru prima dată în viață la Teatrul cu păpuși și la patinoar. Aceste activități au contribuit mult la resocializarea copilului, la depășirea problemelor de comunicare pe care le avea și la dezvoltarea generală a copilului.

„Andrei se pregătește să meargă la școală la 1 septembrie 2009. Acum recită poezii, este foarte activ și a progresat mult pe plan intelectual. Implicarea acestui copil în Programul CNPAC privind Eliminarea Muncii Copilului i-a schimbat definitiv soarta. A avut noroc, pentru că i s-a raportat cazul. Există mulți copii în situația lui Andrei și a frățiorului său, care nu au ajuns în atenția specialiștilor”, afirmă Rodica Corețchi-Mocanu, Manager al Centrului AMICUL, coordonator al Echipei Multidisciplinare.

Acest copil are șansa, abia la 8 ani, să-și înceapă copilăria. Dar n-a uitat de pedepsele mamei. Dacă cineva dintre copiii din grup greșește, el propune drept pedeapsă „legatul mâinilor și picioarelor”...

La întrebarea specialiștilor dacă ar vrea s-o vadă pe mama sau dacă îi este dor de ea, Andrei răspunde ferm și, totodată, cu tristețe și frică: „Nu. Nu vreau”. Mai mult ca atât, de când a fost retras din familie, copilul n-a spus niciodată cuvântul „mama”. Când vine vorba de ea, îi zice pe nume...

Drepturile acestui copil au fost încălcate. A fost expus violenței și forțat să muncească. În același timp, și-a asumat rolul de tată și mamă pentru fratele său mai mic – o povară grea pentru un „părinte” de 7 ani.

Andrei nu a știut cum să denunțe abuzurile și riscurile la care era expus el și fratele său. Munca l-a privat de copilărie. Educația violentă i-a afectat sănătatea și starea emoțională. Acest copil n-a știut ce înseamnă dragostea părintească, afecțiunea și mângâierea din partea mamei. Poate nici n-a știut să zâmbescă, pentru că prea multă durere și lacrimi au pornit din inima acestui copil.

În septembrie 2008, trebuia să se ducă în clasa întâi. Dar pentru că nu a frecventat nici o zi grădinița și nici n-a avut cine să-l învețe literele, cifrele și culorile, nu a putut face acest pas important în viață.

Educația este dreptul fundamental al copiilor din toată lumea. Fiecare copil trebuie să meargă la școală, pentru că acolo el învață drepturile sale și cum să le apere. Copiii sunt mai în siguranță la școală decât pe stradă. Dacă-și continua munca în stradă, Andrei risca să fie răpit, putea fi victimă a traficului de copii, accidentat, agresat etc.

În luna februarie 2009, Instanța de Judecată a adoptat decizia privind lipsirea de drepturile părintești a mamei. Acum mama nu mai are nici un drept asupra lui Andrei și a frățiorului său, fiindcă nu le-a asigurat un mediu protector și a fost o mamă violentă. Astăzi copiii au statut de adopție, singura lor șansă de a avea o familie.

Intervenții la nivel de politici și crearea unor modele relevante la nivel local

Angelina ZAPOROJAN-PÎRGARI
Evaluator independent
Expert în domeniul drepturilor omului

Evaluarea proiectului de asistență tehnică ILO-IPEC „Trafic și alte forme grave ale muncii copilului în Europa Centrală și de Est” a fost efectuată în noiembrie 2007 și a avut drept scop analiza rezultatelor proiectului, obținute în perioada 2003-2007, și prezentarea unor constatări și recomandări pentru viitor.

Scopul primordial al proiectului evaluat a constat în reducerea vulnerabilității copiilor și adulților la trafic prin intermediul educației, consilierii și integrării profesionale, sensibilizarea tuturor actorilor și a comunității referitor la cele mai grave forme ale muncii copilului și crearea unor mecanisme eficiente de depistare și intervenție în cazurile de exploatare a muncii copilului.

Elementele de bază ale proiectului au inclus: crearea sistemului de monitorizare a muncii copilului – formarea și instruirea echipelor multidisciplinare funcționale la nivel local pentru depistarea cazurilor de muncă a copiilor și intervenția timpurie; acțiunea directă pentru copiii în situație de risc și victimele traficului de persoane – identificare, reabilitare, instruirea profesională și asistență în obținerea unui loc de lucru.

Proiectul și-a desfășurat activitățile în situația în care Moldova nu dispunea de o structură centrală și la nivel local de protecție a copilului, se confruntau cu lipsa unor specialiști calificați, responsabili de protecția copilului și familiei, precum cadre didactice, asistenți sociali, polițiști de sector, medici de familie, inspecții ai muncii. La nivel local, se constata o lipsă a resurselor financiare, a organizațiilor active în domeniul social și a unei cooperări în referirea cazurilor. Dificultatea de bază în implementarea proiectului a fost combaterea percepției tradiționaliste referitoare la munca copilului, privită ca o formă acceptabilă de educație a copilului. Aceasta însă a fost depășită prin numeroasele activități de conștientizare a fenomenului și a consecințelor negative asupra dezvoltării fizice și intelectuale a copiilor.

Proiectul a contribuit la consolidarea cadrului de politici și legislativ în domeniul combaterii muncii copilului; crearea și funcționarea Sistemului de Monitorizare a Muncii Copilului în cinci arii pilot; crearea parteneriatelor durabile pentru mobilizarea resurselor bugetare și pilotarea modelelor de intervenție propuse de ILO-IPEC; elaborarea și diseminarea materialelor informaționale.

La momentul evaluării proiectului, organizațiile implicate (Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada-Moldova”, Centrul de Consultare în Afaceri, Centrul de Prevenire a Abuzului față de Copii) au consensnat cu satisfacție rezultatele obținute și au indicat asupra necesității de continuare a proiectului.

Printre recomandările principale pentru viitor, au fost propuse următoarele:

- Programul ILO-IPEC ar trebui să continue activitățile de promovare a politicilor, legislației și schimbărilor instituționale la nivel central
- Fenomenul muncii copilului urmează a fi cercetat în continuare și indicatorii de rigoare urmează a fi incluși în studiile de cercetare la nivel de țară
- Activitățile de conștientizare a fenomenului muncii copilului și celor mai grave forme ale muncii copilului trebuie continuate, în special la nivel local
- Aria de acoperire a proiectului ar trebui extinsă pentru a include toate regiunile țării
- Sistemul de Monitorizare a Muncii Copilului ar trebui instituționalizat și replicat în toate ariile țării, cu alocarea resurselor din bugetul central și cele locale.

RAPORTUL COPIILOR DESPRE RESPECTAREA CONVENȚIEI PRIVIND DREPTURILE COPILULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA „VIAȚA ÎN OCHII COPILULUI”

Primul Raport al Copiilor privind Respectarea Drepturilor Copilului în Moldova a fost prezentat în 2008 și a fost adresat:

- Copiilor – să cunoască opiniile semenilor și să se implice în monitorizarea drepturilor copilului.
- Părinților, tutorilor, profesorilor și altor profesioniști – să consulte copiii și să țină cont de opiniile lor în orice lucru care îi privește.
- Factorilor de decizie – să afle ce cred copiii despre serviciile sociale existente și să țină cont de opiniile copiilor la elaborarea actelor normative și legislative.

TIMPUL LIBER ȘI ODIHNA

Printre cauzele nerespectării dreptului la timp liber, recreare și activități culturale, copiii au menționat:

Munca copilului, ca urmare a sărăciei

„Copii sunt nevoiți să se încadreze în câmpul muncii pentru a supraviețui, pentru a duce un trai cât de cât decent”.

„În sate, încălcarea dreptului liber din cauza muncii copilului este mai răspândită”.

„Copiii lucrează toată ziua alături de părinți, îndeplinind aceleași munci. La sat, graficul de muncă este mai mare decât la oraș. Seara ei fac lecțiile, a doua zi, poate că nici nu se duc la școală, ci iarăși la muncă cu părinții, pentru a putea cumva exista”.

Migrația

„Migrația părinților îi obligă să muncească fizic mai mult decât ar fi recomandat pentru un copil, lipsindu-i de asemenea și de dreptul la recreare, la odihnă”.

„În sat avem o familie unde ambii părinți au plecat și bunica stă la pat și nu le ajung banii trimiși de părinți, pentru că sunt foarte scumpe medicamentele. De aceea copiii s-au angajat să spele podelele în centrul comercial”.

Consultarea copiilor și facilitarea elaborării Raportului copiilor a fost efectuată de către **Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului în Moldova (CIDDC)**, cu suportul Organizației Suedeze „Salvați Copiii”.
www.childrights.md

Studiu de fezabilitate pentru asigurarea durabilității acțiunilor de combatere a muncii copilului

Concluzii și recomandări

Studiul de fezabilitate, realizat între februarie 2008 și mai 2009, prezintă o analiză complexă a pilotării Sistemului de Monitorizare a Muncii Copilului și identifică problemele și oportunitățile în vederea replicării acestui sistem.

Conf. Univ. Dr. Valentina Pritcan

Studiul de fezabilitate a fost efectuat în cadrul Programului de Acțiuni pentru replicarea la scară națională a modelelor ILO-IPEC de monitorizare a muncii copilului și angajare a tinerilor prin consolidarea capacității, integrarea modelelor în programe relevante și mobilizarea de resurse, implementat de Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (CNPAC) și susținut de ILO-IPEC.

Am analizat conținutul politicilor, curriculelor, al fișelor de post ale specialiștilor-cheie pentru sistemul de protecție a copilului și altor documente relevante din perspectiva abordării în acea problemă a muncii copilului. De asemenea, am supus analizei și modelele pilotate în Republica Moldova cu sprijinul ILO-IPEC.

Analiza ne-a permis să concluzionăm că:

- a) Fenomenul „muncii copilului” este slab studiat în Moldova;
- b) Politicile actuale reflectă fragmentar posibilitățile de protecție a copilului victimă și potențială victimă a formelor grave ale muncii copilului, inclusiv trafic, iar conceptele „copii în situații de risc” și „copii în dificultate” din legislație, politici și fișele de post nu cuprind toate categoriile relevante, inclusiv copilul victimă și potențiala victimă a formelor grave ale muncii copilului;
- c) Mecanismul de implementare a cadrului legislativ în domeniul muncii copilului este slab dezvoltat, iar instituțiile abilitate cu protecția și asistența socială a familiei și a copilului nu dispun de suficiente resurse și capacități pentru monitorizarea muncii copilului;
- d) Un număr limitat de programe de formare inițială și continuă a actorilor implicați în sistemul de protecție a copilului includ munca copilului.

Totodată, studiul de fezabilitate a scos în evidență faptul că între 2005 și 2009 partenerii ILO-IPEC au pilotat mai multe modele de prevenire și combatere a formelor grave ale muncii copilului, printre care două modele-cheie: Sistemul de Monitorizare a Muncii Copilului și Angajarea Tinerilor în câmpul muncii.

Eficiența și oportunitățile de replicare a modelului de pilotare a Sistemului de Monitorizare a Muncii Copilului derivă din următoarele constatări:

• *Implicarea și conclucrarea actorilor comunitari din Echipa Multidisciplinară (pedagogul, medicul de familie, psihologul, asistentul social, polițistul, inspectorul muncii) este crucială.*

Valentina Pritcan este Decanul Facultății de Pedagogie, Psihologie și Asistență Socială a Universității Pedagogice de Stat „Aleco Russo” din Bălți; expert CNPAC.

- *Echipele Multidisciplinare au demonstrat utilitatea și eficiența modelelor propuse de ILO-IPEC, pilotate în cinci arii în parteneriat cu CNPAC și alți actori.*
- *Modelele ILO-IPEC de monitorizare a muncii copilului și angajare a tinerilor se integrează perfect în cadrul Sistemului Național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane și alte inițiative ale Guvernului Republicii Moldova.*
- *Datele generate în cadrul Sistemului de Monitorizare a Muncii Copilului, pilotat de partenerii IPEC în cinci arii, au fost folosite la completarea bazei de date a beneficiarilor Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului.*

Sinteza și prezentarea rezultatelor studiului au fost efectuate în cadrul ședinței consultative, cu participarea reprezentanților instituțiilor-membre ale Comitetului Național Director pentru ILO-IPEC. Au fost punctate mai multe recomandări pentru integrarea modelelor pilotate de monitorizare a muncii copilului în politici, convenții, coduri de conduită, curricule, fișe de post și alte documente relevante.

De asemenea, recomandările derivate din rezultatele studiului vizează atât perfecționarea mecanismului de implementare a cadrului legislativ în domeniul muncii copilului și alocarea/mobilizarea de resurse, cât și includerea problematicii muncii copilului în toate programele de formare inițială și continuă a actorilor implicați în sistemul de protecție a copilului și a familiei. Crearea Echipelor Multidisciplinare în toate localitățile țării și instituirea lor în baza experienței acumulate este o altă recomandare importantă pentru dezvoltarea unui sistem național de monitorizare a muncii copilului. Nu în ultimul rând, este recomandată integrarea problematicii muncii copilului în studiile relevante și folosirea datelor pentru sensibilizare și dezvoltare de politici.

Reputația și dezvoltarea companiilor din Moldova, fără munca copilului

Rețeaua Pactului Global din Moldova a adoptat propriul Cod de conduită privind combaterea celor mai grave forme ale muncii copilului

Adoptarea, la 12 decembrie 2008, de către Rețeaua Pactului Global din Moldova (RPGM) a propriului Cod de conduită privind combaterea celor mai grave forme ale muncii copilului reprezintă angajamentul clar al celor 47 de companii și asociații, semnate în favoarea eliminării folosirii abuzive a muncii copilului. Astfel, această acțiune devine dovada aplicării practice în Moldova a Principiului 5 al Acordului Global privind Responsabilitatea Socială Corporativă – Business-ul trebuie să susțină eliminarea efectivă a muncii copilului.

„Fenomenul utilizării muncii abuzive a copilului afectează creșterea și educația sănătoasă a copiilor, pe de o parte, și imaginea, reputația, dezvoltarea durabilă a întreprinderilor noastre, pe de altă parte. Suntem ferm convingși că viitorul țării depinde de educația corectă și instruirea profesională calitativă de azi a tuturor băieților și fetelor”, afirmă membrii Rețelei Pactului Global din Moldova, în preambulul Codului de conduită privind combaterea celor mai grave forme ale muncii copilului, lansat în cadrul Adunării anuale a Rețelei.

Prin adoptarea acestui Cod de conduită, companiile și asociațiile semnate se angajează să introducă prevederi de ne-admitere a muncii copilului în modul de funcționare a propriilor întreprinderi și în relațiile reciproce cu partenerii de afaceri.

Codul de conduită al membrilor RPGM privind combaterea celor mai grave forme ale muncii copilului include, de asemenea, printre responsabilitățile asumate de semnatori, refuzul de a angaja copii la lucrările prevăzute în *Nomenclatorul de industrii și profesii precum și de a exclude încadrarea minorilor la lucrările derulate în condiții grele și no-cive, proscrise persoanelor mai tinere de 18 ani*. Printre cele 15 acțiuni concrete, stipulate în Cod, se înscriu și cele de retragere a copiilor din cele mai grave forme ale muncii copilului și asigurarea transferului lor, în condițiile legislației muncii în vigoare, la alte munci, care nu le sunt interzise sau contraindicate.

Totodată, companiile-membre ale RPGM își declară disponibilitatea de a promova o atitudine pro-activă și a contribui la constituirea rețelei de suport, împreună cu serviciile sociale, organizațiile neguvernamentale și poliție, în cazul apariției fenomenului muncii copilului.

Rodica Verbeniuc, Președinte al Consiliului de Coordonatori al RPGM în 2008 și șefă a Secției Comunicări Corporative „Moldcell”, explică astfel motivațiile personale și corporative care au determinat elaborarea și adoptarea unui Cod de conduită al companiilor privind eliminarea muncii copilului: „Elaborarea și semnarea unui asemenea Cod constituie o inițiativă inedită, prilejuită de aniversarea a 60-a de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului. De regulă, primul pas în soluționarea unei probleme îl constituie conștientizarea existenței și gravității problemei. Or, elaborarea unui asemenea Cod contribuie nemijlocit nu doar la ridicarea gradului de informare asupra fenomenului în rândurile echipei manageriale și angajaților companiilor-membre ale Rețelei, ci și oferă un set de acțiuni concrete, prin care noi am putea diminua impactul grav, generat de fenomenul în cauză asupra copiilor noștri.

Business-ul posedă politici și instrumente viabile, de aceea poate juca un rol cardinal în procesul de redresare a situației existente. Cea mai eficientă cale de a schimba lucrurile este să începi de la propria persoană, de la propria întreprindere. Împărtășind această viziune asupra lucrurilor, Consiliul de Coordonatori al Rețelei Pactului Global

*Adunarea Consiliului de Coordonatori al Rețelei Pactului Global din Moldova: în centru, **Rodica Verbeniuc**, Șefa Secției Comunicări Corporative „Moldcell”*

din Moldova 2008 a lansat inițiativa creării și semnării Codului menit să devină un model de conduită pentru toți agenții economici ai Moldovei, indiferent de domeniul activității. Printre șirul de acțiuni prevăzute de Cod se înscrie și introducerea în contractele bilaterale cu sub-contractorii din lanțul de aprovizionare a clauzelor specifice de respectare a oricărei legi, cod sau reglementări de nivel național ori local, ce prevede salarizarea, timpul de muncă și odihnă, precum și securitatea și sănătatea copiilor încadrați în muncă. Astfel, sperăm ca rețeaua întreprinderilor care să contracareze fenomenul în Moldova să se extindă cât mai mult.

A fi membru al Rețelei Pactului Global nu presupune un proces imediat, ci unul continuu de optimizare a politicilor și proceselor de activitate, o privire în interior pentru a identifica lacunele și a propune noi căi de obținere a performanțelor. În această ordine de idei, inițiativa lansării Codului de conduită privind combaterea celor mai grave forme ale muncii copilului se înscrie în obiectivele stabilite de Rețea și promovarea valorilor Responsabilității Sociale Corporative”.

PACTUL GLOBAL este o inițiativă lansată de ex-Secretarul General al ONU, Kofi Annan, care are drept scop promovarea Responsabilității Sociale Corporative la nivel global, prin intermediul unui set de 10 principii, printre care se numără și eliminarea efectivă a muncii copilului. În prezent, Rețeaua Pactului Global din Moldova, creată la sfârșitul anului 2006, reunește 47 de companii și asociații semnate ale Codului de conduită privind combaterea celor mai grave forme ale muncii copilului. Textul integral al Codului poate fi citit la adresa www.globalcompact.md/public/files/Cod_Rețea_Pact_Global_MC_IPEC.doc

Republica Moldova, prezentă la Conferința ILO de la Lisabona

Prim-Ministrul Republicii Moldova, Zinaida Greceanii, a participat, în februarie 2009, la cea de a opta reuniune a Conferinței Regionale Europene a Organizației Internaționale a Muncii, care s-a desfășurat la Lisabona, în Portugalia.

Reuniunea de la Lisabona, la care a participat și delegația Republicii Moldova, a evaluat tendințele actuale ale muncii decente, politicilor de ocupare și condițiilor de muncă din regiunea europeană în perioada 2004-2008. De asemenea, conferința a identificat soluții pentru sporirea productivității muncii pentru o creștere economică durabilă.

În capitala Portugaliei, Prim-Ministrul Republicii Moldova a avut o întrevedere bilaterală cu Directorul General al Organizației Internaționale a Muncii (ILO), Juan Somavia, punând în discuție colaborarea între această organizație internațională și Republica Moldova. Zinaida Greceanii a apreciat contribuția Organizației Internaționale a Muncii, inclusiv la desfășurarea dialogului social prin intermediul Comisiei tripartite – Guvern-Patronate-Sindicate și a menționat necesitatea aprofundării relațiilor dintre Republica Moldova și ILO.

Totodată, Juan Somavia s-a arătat mulțumit de nivelul de colaborare cu Republica Moldova, menționând că dialogul social este un instrument ce poate contribui eficient la depășirea provocărilor crizei economice internaționale. Experiența Republicii Moldova este examinată drept foarte utilă, alături de eforturile altor țări, pentru a defini acțiunile la nivel regional european ce urmează a fi întreprinse, precum și pentru a evalua impactul lor asupra situației mondiale, a spus Directorul General al ILO.

Părțile au convenit asupra lansării, în contextul Strategiei de Țară a Organizației Internaționale a Muncii, a unui studiu al situației remunerării în economia informală în Republica Moldova. Efectuarea acestui studiu va permite identificarea unor soluții pentru acest viciu social, achitarea salariilor în plic, care lipsește angajații de garanțiile sociale atât de importante, mai ales în timpul crizei economice mondiale, a declarat Zinaida Greceanii.

Din delegația Republicii Moldova, condusă de Prim-Ministrul Zinaida Greceanii, prezentă în cadrul celei de-a opta Conferințe Regionale Europene a Organizației Internaționale a Muncii, au făcut parte Viceministrul Economiei și Comerțului, Sergiu Sainciuc, Președintele Confederației Naționale a Patronatului, Leonid Cerescu, și Președintele Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova, Leonid Manea.

Conferința Regională Europeană ILO, care se întrunește la intervale de patru ani, reunește actori politici, economici și sociali din țările din regiune, care pun în discuție subiecte de relevanță aparte pentru țările-membre ale Organizației Internaționale a Muncii.

Directorul General al Organizației Internaționale a Muncii (ILO), Juan Somavia, în discuție cu Prim-Ministrul Republicii Moldova, Zinaida Greceanii, și Coordonatorul Național ILO în Moldova, Ala Lipciu.

OBSERVAȚIILE FINALE ALE COMITETULUI DE LA GENEVA PENTRU DREPTURILE COPILULUI PENTRU REPUBLICA MOLDOVA. 2009

Comitetul de la Geneva pentru Drepturile Copilului a examinat, la 20 ianuarie 2009, în cadrul celei de-a 50-a sesiuni, Raportul Național II și III al Republicii Moldova privind implementarea Convenției ONU privind Drepturile Copilului, iar la 30 ianuarie Comitetul a formulat Observațiile sale Finale, solicitând, între alte eforturi necesare, măsuri speciale de protecție a copilului.

Exploatare economică, inclusiv munca copilului

Comitetul pentru Drepturile Copilului a constatat că în Moldova protecția de care au nevoie copiii ca să nu fie exploatați prin muncă nu este acordată în mod continuu și pretutindeni. Aceasta în pofida unor măsuri de ordin legislativ și a altor acțiuni de prevenire și combatere a muncii copilului, realizate în Moldova.

Comitetul și-a exprimat părerea de rău că nu există informații exacte despre copiii care muncesc. Comitetul pentru Drepturile Copilului a recomandat Republicii Moldova să efectueze un studiu național privind numărul și profilul copiilor care muncesc. Aceste informații pot ajuta Guvernul să adopte și să aplice politici și strategii care abordează cauzele muncii copilului. De asemenea, Comitetul a recomandat țării să înmulțească activitățile de prevenire a muncii copilului, iar acolo unde copiii sunt angajați legal, să asigure că ei nu sunt exploatați – nu sunt implicați în munci grele și periculoase și au un program redus de muncă.

Ziua Mondială împotriva Exploatării Copilului prin Muncă 2009

Ziua Mondială împotriva Exploatării Copilului prin Muncă a fost instituită în 2002 de Organizația Internațională a Muncii (ILO) în scopul ridicării gradului de sensibilizare asupra problemei muncii copiilor și extinderii mișcării globale pentru eliminarea fenomenului exploatării muncii copilului.

Cea de-a șaptea ediție a Zilei Mondiale împotriva Exploatării Copilului prin Muncă, din 12 iunie 2009, a fost dedicată combaterii muncii copilului printre fete. În această zi, au fost organizate activități de sensibilizare a publicului privind problematica muncii copilului și au fost puse în discuție acțiunile necesare pentru combaterea fenomenului, în special printre fete.

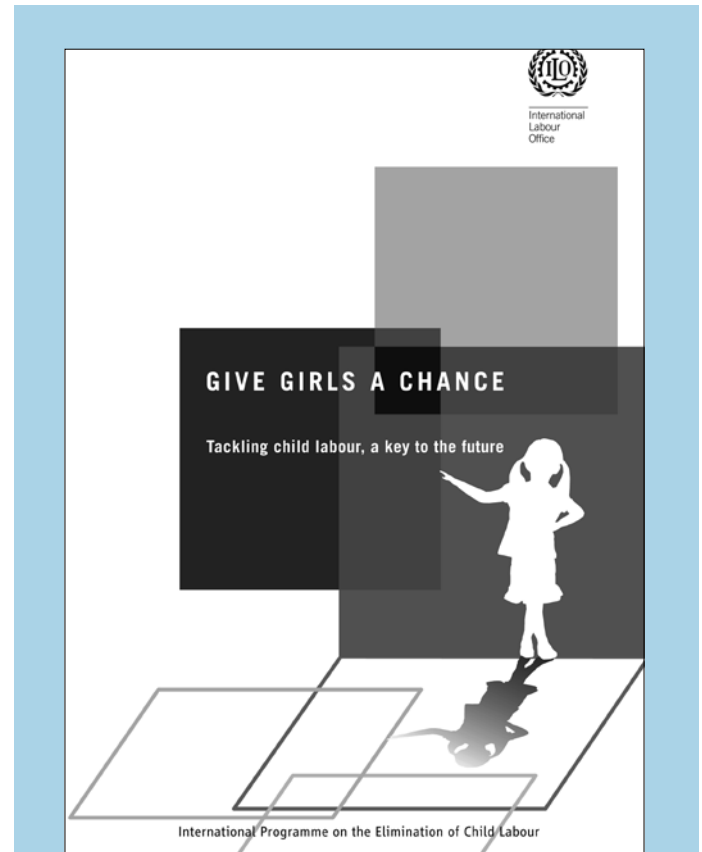
Conform datelor Programului Internațional pentru Eliminarea Muncii Copilului al Organizației Internaționale a Muncii (ILO-IPEC), pe plan mondial 100 milioane de fete sunt implicate în munci forțate. Fetele sunt expuse atât muncilor pe care le efectuează băieții, cât și altor riscuri și sarcini adiționale, devenind victime ale formelor grave ale muncii copilului: fetele muncesc în locuri ascunse, greu accesibile. În lume, fetele reprezintă 60-70 la sută din copiii care muncesc în agricultură. Munca fetelor este folosită de adulți în servicii, munci domestice, manufacturi și în munci intolerabile – muncă forțată și prostituție.

Potrivit ILO-IPEC, în lume, fetele se confruntă cu mai multe dezavantaje atât la locul de muncă, suportând o „povară dublă”, cât și în educație. În învățământul primar, de exemplu, la 100 băieți școlarizați revin 94 fete; în învățământul secundar din țările în curs în dezvoltare sunt școlarizați 61 la sută din băieți și 57 la sută din fete, iar în unele state mai puțin dezvoltate sunt școlarizați doar 32 la sută băieți și 26 la sută fete. La nivel global, femeile constituie două treimi din populația analfabetă. Oportunitățile fetelor de a beneficia de formare profesională sunt mai limitate decât în cazul băieților.

Practica internațională arată că asigurarea accesului fetelor la educație astăzi este o precondiție pentru o muncă decentă și dezvoltare în viitor. Educația fetelor este una din cele mai eficiente căi de combatere a sărăciei. Creșterea sărăciei va genera mai multe cazuri de exploatare a muncii copilului. Când familiile au de ales între educație pentru fete și băieți, prioritate li se oferă mai des băieților. Reducerea bugetelor pentru învățământ poate afecta deopotrivă accesul la educație și calitatea ei.

Cu ocazia Zilei Mondiale împotriva Exploatării Copilului prin Muncă, la 12 iunie 2009, statele-membre ale Organizației Internaționale a Muncii (ILO), inclusiv Republica Moldova, au promovat:

- *Acțiuni și politici de combatere a muncii copilului, cu o atenție sporită acordată fetelor*
- *Intervenții urgente de eliminare a celor mai grave forme ale muncii copilului*
- *Activități de implicare a adolescentelor în procesul de educație și instruire*
- *Măsuri relevante de protecție a familiilor sărace împotriva efectelor negative ale crizei economice.*

La 12 iunie 2009, de Ziua Mondială împotriva Exploatării Copilului prin Muncă, Organizația Internațională a Muncii a lansat raportul, intitulat „**GIVE GIRLS A CHANCE: Tackling child labour, a key to the future**”, care prezintă, pe de o parte, dimensiunile fenomenului de implicare a fetelor în cele mai grave forme ale muncii copilului, iar pe de altă parte, formulează răspunsurile la nivel de politici pentru soluționarea acestei probleme.

Resurse: <http://www.ilo.org/ipec/Campaignandadvocacy/WDA/World-Day2009/lang--en/index.htm> și <http://www.ilo.org/ipecinfo/product/viewProduct.do?productId=10290>

Resurse în domeniul prevenirii și combaterii celor mai grave forme ale muncii copilului în Moldova

Pentru informare despre activitățile de prevenire și combatere a celor mai grave forme ale muncii copilului, precum și pentru a raporta cazurile de exploatare a muncii copilului, Vă puteți adresa:

Unitatea de Monitorizare a Muncii Copilului (UMMC) din cadrul Inspecției Muncii

Str. Miron Costin, 17/2. et. 4, Chișinău

Tel.: 0 22 49 94 04

Web: www.inspectiamuncii.md

Programul pentru Eliminarea Muncii Copilului al Organizației Internaționale a Muncii (ILO-IPEC)

Str. Sfatul Țării, 27, Chișinău

Tel./fax: 0 22 23 74 94

Web: www.ilo.org/ipecc

Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (CNPAC)

Str. Calea Ieșilor, 61/2

Tel./fax: 0 22 74 83 78

Web: www.cnpac.org.md

Centrul de Asistență Psihosocială a Copilului și Familiei AMICUL (CNPAC/DMPDC), Chișinău

Tel.: 0 22 75-88-06

Centrul de Resurse pentru Copii și Tineri, Bălți

Tel.: 0 231 78389

Centrul pentru Copii și Tineret „Bineva”, com. Biești, Orhei

Tel.: 0 235 45 787

Asociația Dezvoltarea Durabilă „Mileniul III”, com. Chișcăreni, Sângerei

Tel.: 0 262 41 888

Centrul Comunitar pentru Copii și Tineret „Alter Ego”, com. Petrești, Ungheni

Tel.: 0 236 42 521

Finanțarea pentru realizarea acestei ediții a buletinului informativ IMPACT, consacrată combaterii muncii copilului în Moldova, a fost oferită de Departamentul Muncii al Statelor Unite ale Americii (USDOL). Buletinul nu reflectă opiniile și politica USDOL, iar menționarea denumirilor de mărci, produse comerciale sau organizații nu implică aprobarea lor de către Guvernul american.

Mă nimese Simion.
Vara am muncit din greu.
Trebuia să fac bani ca
să am cu ce mă întrețin
la școală. Dimineata
mă trezeam cu noaptea-n
cap. Aream însărcinarea
de a da oile în strecină.
Apoi le mănăam la pășit.
Îmi plăcea să privesc
oile cum rugemă.
Dar mi-era afit de
somm, că risam să mă
zatur volatit de somm.
Heșă, înainte de școală

revent de la stena
mi-am îndeplinit pofta
de somm.

Eu n-az vrea ca sora
mea Lenuta să muncească
așa ca mine.
Copilul trebuie să se
joace vara, să se
odihnească.

Șenea